

Partidistriktsmotion: tandhälsa ska inte vara en klassfråga!

Trots att vi vet att munhälsan i hög grad påverkar vår övriga hälsa, har vi som samhälle valt att särskilja tandvården och den ordinarie hälso- och sjukvården i våra gemensamma försäkringssystem. Medan kostnaderna för hälso- och sjukvården till övervägande del finansieras solidariskt genom skattemedel, får individen bära merparten av kostnaderna för sin tandvård. Detta har bidragit till att frågan om tandhälsa, i allra högsta grad är en fråga om klass och att många avstår från att besöka tandvården trots stora behov.

Idag står patienterna för cirka 60 procent av tandvårdens totala kostnader i Sverige medan resterande del finansieras genom skattemedel. År 2015 låg de totala kostnaderna för tandvården på 27 miljarder kronor, av dessa stod patienterna för 15 miljarder. Det betyder att vi som enskilda individer betalar för merparten av vår tandvård ur egen ficka. Högkostnadsskyddet för tandvården ligger idag på 3 000 kr per år. Detta innebär att patienten står för de fulla kostnaderna upp till 3 000 kronor under ett år. För tandvårdskostnader mellan 3 000 till 15 000 kr står staten för 50 procent och för kostnader över 15 000 kr för 85 procent. Detta kan jämföras med hälso- och sjukvården där högkostnadsskyddet ligger på 1 150 kr och där staten står för hela kostnaden över detta belopp. Kostnader för sjukvårdsbesök som inte täcks av högkostnadsskyddet är dessutom kraftigt subventionerade.

Att kostnaderna för tandvården till stor del bärs av individen, gör att det är dyrt att gå till tandläkaren. Studier visar att så många som 17 procent avstår från att besöka tandvården av ekonomiska skäl. Detta gäller inte minst pensionärer med låg inkomst, så kallade fattigpensionärer. Enligt en undersökning från PRO avstår en fjärdedel av de pensionärer som har låga inkomster från att besöka tandvården. Att människor tvingas avstå från tandvårdsbesök riskerar leda till förvärrade tandproblem och kan på sikt därför innebära högre kostnader såväl för individen som för samhället.

Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har visat att personer med sämre socioekonomiska förutsättningar, i form av exempelvis lägre inkomst och utbildningsnivå, tenderar att ha en betydligt sämre tandhälsa. Exempelvis är det mycket vanligare med tandlossning hos grupper med låg inkomst i jämförelse med de med hög inkomst. Trots detta besöker individer med högre utbildningsnivå tandvården i större utsträckning än individer med lägre utbildningsnivå. I Socialstyrelsens lägesrapport för 2020 framgår att 78 procent av alla i åldersgruppen 30-79 år med en minst treårig eftergymnasial utbildning, besökte tandvården en gång eller mer under perioden 2009-2018. Motsvarande siffra för personer med förgymnasial utbildning var 51 procent.

Att vi som samhälle valt att lägga kostnaderna för tandvården på individen har utan tvekan bidragit till en ojämlik tillgång till tandvård och en ojämlik tandhälsa. Att många avstår från tandvård är särskilt allvarligt då vi vet att en dålig tandhälsa har ett tydligt samband med en rad andra sjukdomar såsom hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes och vissa cancertyper. I en studie av övertandläkare Björn Klinge på Malmö Universitet konstateras det att patienter med tandlossning löper högre risk för att drabbas av hjärt- och kärlsjukdom. Även då man kontrollerar för bakomliggande riskfaktorer visar studien att patienter med tandlossning har cirka 30 procent högre risk för att drabbas av hjärt- och kärlsjukdom. Detta tyder på att obehandlade tandproblem kan leda till följsjukdomar och på så vis till ökade kostnader för hälso- och sjukvården.

I mars 2021 ska *"Utredningen om jämlik tandhälsa"* (S2018:02) lämna sitt slutbetänkande med förslag på hur tandvårdssystemet kan bli mer resurseffektivt och jämlikt. Trots detta saknar utredningen mandat att lämna förslag som överskrider de nuvarande ekonomiska ramarna för det offentliga kostnader för tandvården. Detta innebär att utredningen inte kommer kunna lägga fram förslag som går mot en mer solidarisk finansiering av tandvården. Detta är olyckligt mot bakgrund av att

vi vet dagens finansieringssystem leder till stora skillnader i tandhälsa. Men att det är dyrt att besöka tandvården bidrar inte endast till ökade skillnader i tandhälsa och ökad risk för följsjukdomar. Att ha en dålig tandhälsa med skadade eller avsaknad av tänder bidrar även till ett socialt stigma.

Det är inte värdigt ett välfärdssamhälle som Sverige att fattigdom ska synas i leendet, att människor inte ska kunna äta ordentligt till följd av obehandlade tandproblem eller att fattigpensionärer ska behöva hoppa över tandvårdsbesöket för att ha råd till en fika med barnbarnen. Det är hög tid att Socialdemokratin inkluderar tandvården i det gemensamma samhällsbygget. Tandhälsan får inte vara en fråga om klass.

Socialdemokraterna i Stockholm yrkar att

1. Socialdemokraterna verkar för att tandvården ska finansieras solidariskt genom skattemedel och att finansieringen av tandvården ska likställas med den övriga hälso- och sjukvården.
2. Socialdemokraterna verkar för att likställa patientens kostnader för besök i tandvården med motsvarande kostnader för besök i den övriga hälso- och sjukvården.
3. Socialdemokraterna verkar för att högkostnadsskyddet för tandvården ska vara i nivå med hälso- och sjukvårdens högkostnadsskydd samt att staten ska stå för hela kostnaden som överskrider detta belopp.
4. Socialdemokraterna verkar för tillsättandet av en utredning med mandat att föreslå att tandvården i ökad utsträckning ska finansieras genom skattemedel